

P. A l v r e
(Tartu)

LÄÄNEMERESOOKE KEELTE MITMUSETÜVEDEST
(PRAMISELT ÜHESILBILISIS NOOMENEIS)

Läänemeresooke keelte vanadest mitmusetunnustest (t, k, n, i) on noorim i, mille liitumisel sõnatüvele (*jal-ka-i, *silmä-i-, *mä-i-, *pü-i- jt.) on hakatud moodustama obliikvakäänete mitmusevorme alles lapi-läänemeresooke ühisperioodil. Läänemeresooke aluskeele lõppjärgus jõuti mitmete häälikumuutuste kaudu mitmusetüvedeni *jalkoi-, *silmi-, *mai-, *pui- jt.

Ühesilbiliste sõnade tüvevokaali lühenemise tõttu mitmusetunnuse i ees kujunes pluuralis obliikvavormide skeemiks üldiselt (C)V₁V₂ + käändelõpp (*mai-ta, *pui-ta, *sai-ta, *tei-tä, *päi-tä, *süi-tä, *öi-tä). Ainult vähestes sõnades, mille tüvi lõppes juba singularis diftongiga (*koi, *voi, *täi), võis vahetegmine ainsuse- ja mitmusevormide vahel toimuda konteksti abil (*kaksi koi-ta, *paljo koi-ta). Sellise abituse ainsuse ja mitmuse eraldamiseks on muide säilitanud konservatiivne soome kirjakeel, mis ei suuda vahet teha ka I-lises pii-tä 'piid, piisid' tüübis.

Nagu kahe- ja enamasilbilisil noomenel on mitmuse genitiivis olnud murdeti ainsuse- ja mitmusetüveline lähtekuju (*jalka-den, *jalkoi-den), nii tuleb ka ühesilbilisil noomenel võtta aluseks *ma-den ja *mai-den tüübid. Esimesele taandub liivi keele, põhjaseesti murde (ning kirjakeele) ja soome vana kirjakeele ning läänemurrete varasem esinemus, teisele eesti lõuna- ja kirdemurde, soome idapoolsete murrete ning kõigi muude läänemeresooke keelte vormistik (vrd. lv pūd 'puude; puud', e puude, sm vana kirjajak. lw^{dh}en 'luude' - e murd. puije 'puude', vdj maddē < *maid^{en}, sm murd. luijen 'luude', is puijen - puijen 'puude', krj muijen 'muude', vps maide 'maade'

jt.).¹ Kummagi genitiivi edasiarengud on saanud mitmel pool (eesti, liivi, vadja, isuri, soome k.) baasiks uutele mitmusetüüpidele.

Läänemeresoome aluskeelest pärinev diftong on ühesilbiliste noomenite obliikväändeis hästi säilinud; seda võib kohata peaaegu kõikjal (sm muista maista 'muudest maadest', krj puida 'puid', is puille 'puudele', vps soid 'scid', vdj maise 'maadesse', e meil, puil). Pearõhulise silbi hääldamine on üldiselt olnud selgem ja täpsem kui teisis rõhuasendeis. Siin ongi põhjus diftongidega ai, oi, ui, ei, äi, öi ja üi lõppevate mitmusetüvede võrdlemisi ühtlaseks esinemuseks eri keelis.² Seevastu on diftongi järelkomponent rõhuta asendist sageli kadunud (näit. sm. murd. jalost, vdj jalgossa, e jalust ~ jalost, lv jālgist < *jalyoista). See sündis sõnatüvedes, kus toimus ainsuse- ja mitmusevormide kokkulangemine (näit. linnust 'linnust, lindudest' < *lin-du(ista), otsima uusi mitmuse väljendamise vorme (eesti keeles de-, e-, a- ja si-mitmus, karjala keeles loi-, lõi-mitmus jne.).

Ka ühesilbilisis noomeneis pole diftongi järelkomponent kõikjal suutnud sellisena püsima jääda. Paiguti on mitmuse tunnus i diftongide üldisile arenguseadusile alludes madaldunud e-ks (sm murd. maessa 'maades', e murd. maele 'maadele', vrd. naene < naine) või sulanud kokku diftongi esikomponendiga (lv tēdi 'töid', vpsL võd 'vöid', e murd. nāle 'neile').

Ühesilbiliste pronoomenite esinemus ei erine üldiselt muist noomeneist. Demonstratiivpronoomeni see suplettiivne mitmusetüvi ilmneb läänemeresoome keelte põhjarühmas peamiselt ni-kujul, kuigi ka esialgsemat nei-tüüpi võib veel kohata (peamiselt lõunavepsa murdes, karjala Valdai murrakus, isuri keeles ja sporaadiliselt ka soome edelamurdeis). Lõunarühmas figureerib nei-tüvi, vadja keeles aga naaberkeelte mõjul segaesinemus (nissä, kaneissa ~ kanëissa 'neist').

¹ Siinse lühidlevaate näitestik pärineb suurelt osalt käsikirjalisist tekstikogudest ja murdeülevaateist, mistõttu allikmaterjalidele viitamisest on loobutud. Vt. siiski P. A l v e e, Morfoloogia-äännehistoriallinen tutkimus monikkovartalonn muodostuksesta suomessa verrattuna sukukieliin. Tartto, 1965. lk. 45 jj., 909 jj. (Doktoriväitekirj TRÜ Teaduslikus Raamatukogus.)

² Vrd. allpool järgnevaid tabelleid.

Soome, karjala ja vepsa keeles ilmneb märke demonstratiivpronoomenite deklinatsiooni tuginemisest mitmuse või ainsuse nominatiivile. Nii tarvitavad mitmed soome murded pronoomenist nuo 'nood' kas triftongilist mitmusetüve muoi- või sellest hargnenud nui-, nuo- ~ nuu- vorme. Karjala keele lüüdi murdes kasutatakse pronoomenist noa 'nood' noai- tüve (pro nai-), mis seostub substantiivide triftongilise piäid 'päid', suoid 'soid' esinemusega. Aunuse ja lüüdi murdes moodustatakse ootuspärase näi- tüve asemel pronoomeni nämä 'need' mitmusevormid nämi- tüvega (partit. nämüd, iness. nämiš jt.). Vepsa keeles ja selle substraadil baseeruvaa karjala keele lüüdi murdes lähtutakse se- tüvest ka mitmuses (vpsP seide, vpsL siden 'nende'); ainsus on saanud deklanatsiooni lähtekohaks veel lüüdi vormides tämīt 'neid' (: tämü), tuaid 'noid' (: tuä) 'too'. Personaalpronoomenite ^{*}mei-, ^{*}tei- tüvede kõrval tuleb arvestada vanu ^{*}mejä-, ^{*}tejä- tuletisi vähemalt vepsa ja karjala keeles ning soome edelamurdeis, võib-olla paiguti ka eesti keeles³ (vps mijajä 'meile', meja 'meil', krjL mejajä 'meile', meajä 'meil' jt.).

Soome personaalpronoomenite genitiivides meidän, meijän, meijjän, meilän, meirän, meitän 'meie' jt. kohatav ä on pärit akusatiivi- ja partitiivivormide kontaminatsioonist (meidän ~ meidēt + meitä). Karjala genitiivide me,än, mi,än 'meie' lähtekujuks on H. Ojansuu pidanud ainsusetüvelist moodustusviisi meenutavat ^{*}me-öen-vormi⁴, kuid tõsem on siingi lähtuda mejä- või mei- tüvest. Viimasele tuginevad ka eesti murdevormid meidē (< ^{*}meidēn) ja meitte 'meie', kuna seevastu meDe (< ^{*}meöen) sarnaneb substantiivide ainsusetüvelise esinemusega, samuti meitte 'meie' jt. Partitiiviga segunenud genitiivid meitti 'meie', teitti 'teie' on tegelikult samad kui soome läänemurdeis laialt levinud meitin, teitin. Obliikvakäänetegi paralleelsusel

³ Viimaste kohta vt. P. A r i s t e, Eesti asesõnade me, te ja meie, teie suhteist. - KKIU I. Tallinn, 1956, lk. 54 jj.

⁴ H. O j a n s u u, Lisiä persoonapronominien taivutusoppiin. - Virittäjä 1917, lk. 31.

meil ~ meittel leidub vaste soome edela- ja häme murdeis (meillä ~ meitillä 'meil').

Erandlikke mitmusevorme võib kohata teisteski eesti keele pronoomeneis, kus nii *nden lõpuline genitiiv kui ka sellele tuginev deklinatsioon lähtub tavaliselt ainsuse-, harvemini mitmusetüvest (nende, nonde, muñDe ~ müne 'muude', münDest 'muudest', muine 'muude'; vana kirjak. nennest 'neist', muinde 'muude', neinde 'nende', neinest 'neist'). Et seda laadi genitiive leidub ka liivi keeles (näñt 'nende', muñt 'muude'), vadja keeles (nännē 'nende', ninnē 'nende', munne 'muude') ja samuti soome keeles (murd. ninnen ~ ninen 'nende', vana kirjak. mwijnen 'muude', nijnne 'nende' jt.), on L. Posti eeldanud nende teket juba läänemeresoome aluskeelte algetapil tüüpide *nen 'nende' ja *teōen 'teede' segunemisest, mille tulemusel tekkis genitiiv *nenden.⁵ Käesolevate ridade kirjutaja arvates on asesõnade mitmuse genitiivi *nden-tüüp tekkinud küllaltki hilja ainult läänemeresoome aluskeelte läänepoolses osas metanalüütilisel teel, kui atributiivselt kasutatud pronoomenivormid *neōen, *nōōen jt. võtsid mõnedes konneksides üle põhisõna(de) elemendid: *(neōen >) ne/nden monden sēnden, *(nōōen >) no/ndgn penden onnetoinden jt.⁶

Seiramata siinkohal pikemalt üksikkäänete häälikuseaduslike vormide asendamist analoogilise, kontaminatsioonilise või metanalüütilise moodustusviisiga (nende kohta leidub rikkalikult näiteid kõigist keelist), pöörakem järgnevalt tähelepanu ilmingule, mis on viinud ühesilbiliste noomenite mitmuse moodustuse uutele, läänemeresoome aluskeeles tundmatule aluseile.

Soome keeleala kaguosas, karjala keeles ja vähesel määral ka isuri murdeis viljeldakse uue mitmusetunnusena loi-, loi-d, mis ilmselt on saanud alguse *oi-noomeneist. Mitmuse funktsiooni allakriipsutatavana on selle kasutamine olnud teretulnud eriti koi-, täi-, pii-tüüpi sõnades, kus

⁵ L. P o s t i, Eräs itämerensuomalainen genetiivimuodostus. - Virittäjä 1937, lk. 291 jj.

⁶ Vt. ka P. A l v r e, Pronoomenite iseärasusi. - ESA 11 1965. Tallinn, 1965, lk. 203 jj.

nüüd ilmnes võimalus vahetegemiseks ainsuse- ja mitmusevormide vahel (sm murd. voiloissa 'võides', täilõil 'täidel', krj pīlõid 'piisid', is täilõille 'täidele', pīlõi 'piisid'). Uus mitmuse tunnus on seega lisanud keele väljendusvõimalusi, kuid süsteemisund on i-lõpuliste noomenite vahendusel viinud loi, lõi ka teistesse ühesilbilistesse sõnadesse (näit. krj moalõssa 'maades', peälõidä 'päid', is ülõi 'õid'), kus selle tarvitamine pole siiski aluline.

oi-noomeneist on alguse saanud ka si-liste vormide levik, mida tuntakse soome edelamurdeis (pyvysi 'püüsid', syvysi 'süüsid') ja kagueesti murdealal (koiZiat 'koidest'). Põhjaeesti ja paiguti lõunaeestigi murdeis tugineb deklinatsioon komitatiivile-genitiivile (māDel ~ māDel ~ mätel ~ mätel 'maadel', päiDest 'peadest', luüttest 'luudest'). Genitiivil baseerub ka kirde-eesti rannikumurde je-mitmus (koijel 'koidel', puijest 'puudest'). Eesti keelega sarnane de-mitmus on tuntud ka liivi keelest, kuid seal viljeldakse seda ainult komitatiivis, translatiivis ja daativis (pūdāks ~ pūtāks 'puudeks, puudega', pūdān 'puudele').

Kuigi ühesilbiliste noomenite deklinatsioonid on tunnindud mitmed uued mitmusetunnused, pole selles märgata kahe- ja enamasilbiliste sõnade tugevaastmelise i-mitmuse mõju (vrd. sm murd., is, vdj poikilla, e murd. poigil 'poegadel'). Samuti on ühesilbilisile noomeneile võõras e- ja a-mitmuse tarvitamine (vrd. e murd. jalGes 'jalgades', poizal 'poistel', vdj varkassa 'võrkudest'). Vepsa ja vadja keeles moodustatakse ühesilbiliste noomenite kõik mitmusevormid üha i-tunnuse abil, kuigi näiteks viimases võiks oodata ka mõningat loi- ~ lõi-, lai- ~ läi- või aloi- ~ älõi- ja alai- ~ äläi-muudete ilmnemist (vrd. kahesilbil. noomeneis vdj leppi-lõi-zä 'leppades', sikolai-lä 'sigadele', čiv-älõi-llä 'kividel', panka-lai-lä 'pangedel').

Süsteemaatilise ülevaate ühesilbiliste noomenite mitmusetüvede tüübigistikust keeliti annavad järgnevad tabelid, kusjuures soome ja eesti keele murdevormide kõrval on toodud näiteid ka vanast ja praegusest kirjakeelest.

S o o m e k e e l

	Murded	Vana kirjakeel	Praegune kirjakeel
1. <u>i</u> -mitmus			
a) diftongi säilinud	<u>muist maist</u> (muudest maadest)	<u>ioilla</u> (kellel), <u>neiste</u> (neist), <u>heillessä</u> (neile)	<u>maista</u> (maadest), <u>soista</u> (soodest), <u>kuista</u> (kuudest), <u>meistä</u> (meist), <u>näistä</u> (neist), <u>üistä</u> (öödest), <u>pyristä</u> (püüdest), <u>niistä</u> (neist)
b) diftongi esikomponent muutunud	<u>jeist</u> (jäädest), <u>höil</u> (neil), <u>niit</u> (neilt)	<u>niilte</u> (neilt)	
c) diftongi järelkomponent muutunud	<u>vööstä</u> (vöödest) <u>maassa</u> (maades) <u>nkästä</u> (neist)		

	Murded	Vana kirjakeel	Prægune kirjakeel
d) diftong > trif- tong vm.	<u>nuoiss</u> (nondes), <u>nuoista</u> (nondest); <u>nuilta</u> (nondelt), <u>nuossa</u> (nondes), <u>nuas</u> (nondes)		
2. personaalpronomenite erandlikud vormid	<u>meitil</u> , <u>teitil</u> , <u>heitil</u> (meil, teil, neil); harv. <u>meijästg</u> (meist), harv. <u>mehillg</u> (meil)	harv. <u>heitistg</u> (neist)	
3. genitiivil põhinev mitmus	Juhusl. <u>päijist</u> (pea- dest)		
4. <u>loi</u> -, <u>läi</u> -mitmus	<u>voiloiss</u> (võides), <u>täilöil</u> (täidel)		

K a r j a l a k e e l

1. <u>i</u> -mitmus	
a) diftong säilinud	<u>puida</u> (puid), <u>meilä</u> (meil), <u>õngupäistä</u> (õlgadest)
b) diftongi esikomponent muutunud	<u>fidä</u> (neid)
c) diftong > trif- tong vm.	<u>täisid</u> (täisid), <u>suoid</u> (soid), <u>noaid</u> (noid); harv. <u>nuita</u> (noid)
2. pronoomenite erandli- kud mitmusetüved	<u>neis</u> ~ <u>neis</u> (neis); <u>nämil</u> ~ <u>nämil</u> (neil); <u>tuaid</u> (noid); <u>tämät</u> (neid); <u>mejale</u> (meile), <u>meäl</u> (meil), <u>meještä</u> (meist)
3. <u>loi</u> -, <u>lõi</u> -mitmus	<u>maaloissa</u> (maades), <u>peälõidä</u> (päid), <u>pilõid</u> (piisid), <u>täälõid</u> (täisid)

I s u r i k e e l

1. <u>i</u> -mitmus	
a) diftong säilinud	<u>puille</u> (puudele), <u>täille</u> (täidele), <u>neidä</u> (neid)
b) diftongi esikomponent muutunud	<u>nile</u> (neile)
2. <u>loi</u> -, <u>lõi</u> -mitmus	<u>täifõille</u> (täidele), <u>pilõi</u> (piisid), <u>lõi</u> (õid)
3. <u>dä</u> -mitmus	juhusel. <u>pūdella</u> (puudel)

V e p s a k e e l

1. <u>i</u> -mitmus	
a) diftong säilinud	<u>soid</u> (soid), <u>teilpää</u> (teilt), <u>täit</u> (täisid), <u>maihe</u> (maadesse)

b) diftongi esikomponent muutunud	<u>hīde</u> (nende); <u>tsid</u> (täisid), <u>geiš</u> (jäädes); <u>heid</u> (neid); <u>tijl</u> (teil); <u>hīdeke</u> (nendega), <u>müil</u> (meil); <u>veid</u> (vöösid), <u>vēid</u> (vöösid); <u>vijē</u> (vöödes); <u>piāš</u> (püüdes); <u>piā</u> (püüsid), <u>miid</u> (luid)
2. pronomente erandlikud mitmusetüved	<u>sīden</u> (nende), <u>saide</u> (nende); <u>neniē</u> (neis), <u>feniē</u> (neis); <u>teiale</u> (teile), <u>mijou</u> (meil)

V a d j a k e e l

1. <u>i</u> -mitmus	
a) diftong säilinud	<u>maisē</u> (maadesse), <u>tāissi</u> (täideks)
b) diftongi esikomponent muutunud	<u>üitā</u> (öösid), <u>vüitā</u> (vöösid), <u>tüitā</u> (töösid)
c) diftongi järelkomponent muutunud	<u>maāde</u> (maade), <u>tāāde</u> (täide), <u>meāde</u> (meid)
2. pronomente erandlikud genitiivid	<u>nānnē</u> (nende), <u>ninnē</u> (nende), <u>munnē</u> (muude)

E e s t i k e e l

	Murded	Vana kirjakeel	Praegune kirjakeel
1. <u>i</u> -mitmus			
a) diftong säilinud	<u>maile</u> , <u>töist</u> , <u>meil</u>	<u>koid</u> (koisid), <u>päid</u> , <u>soit</u>	<u>mai-</u> , <u>soi-</u> , <u>mui-</u> , <u>töi-</u> , <u>mei-</u>
b) diftongi järelkomponent muutunud	<u>maele</u> (maadele), <u>nāle</u> (neile)	<u>töed</u> (töid), ?Püüd (püüsid), ?suut (suid)	

c) diftongi esi- ja järelkomponent muutunud	<u>moēle</u> (muudele)		
2. <u>de</u> -mitmus	<u>koiDe</u> , <u>māDe</u> ~ <u>māDe</u> ~ <u>mätte</u> ~ <u>matte</u>	<u>mahde</u> , <u>suhde</u>	<u>maade-</u> , <u>tööde-</u> , <u>koide-</u> , <u>avenüide-</u>
3. kontamineerunud <u>de</u> -mitmus	<u>pāiDe</u> , <u>luitte</u> , <u>meittel</u>	<u>Luide</u> , <u>Puide</u> , <u>neihde</u> (nende), <u>Meide</u> , <u>Meite</u> , <u>Muite</u>	
4. genitiivil põhinev <u>je</u> -mitmus	<u>koijel</u> (koidel), <u>puijest</u> (puudest)	<u>Meiest</u> , <u>Teiest</u> , <u>muije</u>	
5. <u>si</u> -mitmus	<u>koiZist</u> (koidest), <u>tāiZist</u> (täidest)		
6. pronoomenite erandlikud mitmusetüved	<u>mūnDe</u> , <u>muñDe</u> , <u>mūne</u> , <u>muine</u> ; <u>meittiD</u> , <u>meitteD</u> , <u>meitti</u>	<u>muinde</u> , <u>muine</u> , <u>neinde</u> , <u>neinest</u> , <u>nennest</u>	<u>nende-</u> , <u>nonde-</u>

L i i v i k e e l

1. <u>i</u> -mitmus			
a) diftong muutunud	<u>pūái</u> (puid), <u>tēái</u> (tõid)		
b) diftong analoogiline	<u>sūoái</u> (soid)		
2. <u>dā</u> -mitmus	<u>pūdāks</u> ~ <u>pūtķāks</u> (puudega, puudeks), <u>pādāks</u> ~ <u>pātkāks</u> (peadega, peadeks)		
3. pronoomenite erandlikud mitmusetüved	<u>nānt</u> (nende), <u>munt</u> (muude)		

Algupärase i-mitmuse kõrvale tekkinud mitmusetüüpide arv on ühesilbilisil noomeneil kõikjal väiksem kui kahe- ja enamasilbilisil. Põhjuseks on asjaolu, et vahe ainsuse- ja mitmusevormide vahel on ühesilbilisis sõnus säilinud paremini kui näiteks kahe- ja enamasilbilisis, kust muide ongi saanud alguse kõik hilistekkelised mitmusetüübid.

Ühesilbiliste noomenite mitmusetüüpide arv, kui jätta arvestamata personaalpronoomenite eriarendused ja ^{en}ndengenitiivid, on praegu suurim eesti keeles - 5 (i-mitmus, de-mitmus, genitiivil põhinev je-mitmus, kontamineerunud de-mitmus, si-mitmus). Sellele järgnevad: soome keel - 3 (i-mitmus, loi-, löi-mitmus, si-mitmus), karjala ja isuri keel - 2 (i-mitmus, loi-, löi-mitmus), liivi keel - 2 (i- ja dä-mitmus samas paradigmas), vepsa ja vadja keel - 1 (i-mitmus). Suhe ühe- ja enamasilbiliste noomenite mitmusetüüpide vahel on järgmine: eesti keeles 5 : 7 (i-mitmus, de-mitmus, kontamineerunud de-mitmus, e-mitmus, tugevaastmeline i-mitmus, a-mitmus, si-mitmus), vadja keeles 1 : 7 (i-mitmus, tugevaastmeline i-mitmus, loi-, löi-mitmus, a-mitmus, lai-, läi-mitmus, aloi- älöi-mitmus, alai-, äläi-mitmus), soome keeles 3 : 4 (i-mitmus, tugevaastmeline i-mitmus, loi-, löi-mitmus, si-mitmus), isuri keeles 2 : 3 (i-mitmus, tugevaastmeline i-mitmus), loi-, löi-mitmus), karjala keeles 2 : 2 (i-mitmus, loi-, löi-mitmus), liivi keeles 2 : 2 (i- ja dä-mitmus samas paradigmas), vepsa keeles 1 : 2 (i-mitmus, kontamineerunud i-mitmus).

Läänemeresoome aluskeelde ulatub ainult i-mitmus, kõik teised mitmusetüübid on tekkelt hilised.

П. А л в р е
(Тарту)

ОБ ОСНОВАХ МНОЖЕСТВЕННОГО ЧИСЛА
В ПРИБАЛТИЙСКО-ФИНСКИХ ЯЗЫКАХ
(ПРЕИМУЩЕСТВЕННО В ОДНОСЛОЖНЫХ ИМЕНАХ)

Р е з ю м е

В прибалтийско-финском языке-основе от односложных имен формы мн. числа на i образовывались по схеме (C)V₁V₂ + падежное окончание, напр., от слова *pū 'дерево' партитив мн. числа имел форму *pui-ta.

Признак мн. числа i во всех языках сохраняется в большей мере в односложных именах (сравнительно с двухсложными и многосложными словами). В функции второго компонента дифтонгического сочетания это i могло видоизменяться (ср. ф. maissa ~ maessa 'в землях').

Местоимениям свойственны особые пути развития, свое формообразование, в ходе которого базой при их склонении становится не основа слова, а форма номинатива ед. или мн. числа (кар. nāmā : nāmil 'у них', вепс. se : sīden 'их'). При склонении личных местоимений следует учитывать не только основы на *mei-, *tei-, но и древние основы на *mejä-, *tejä- (вепс. teja-le 'вам' и др.).

Из более поздних по происхождению типов мн. числа от односложных имен следует отметить прежде всего следующие: 1) мн. число на loi, lōi в финском, ижорском и карельском языках (ф. voiloissa 'в маслах'), 2) мн. число на si в финском и эстонском языках (эст. koiZist 'из молей'), 3) мн. число на de в эстонском и ливском языках (эст. maades 'в странах'), 4) мн. число на de, осложненное контакцией, в эстонском языке (päiDest 'из голов'), 5) мн. число на je, базирующееся на генитиве, в эстонском языке (puijest 'из деревьев'). Другие более поздние по образованию типы мн. числа наблюдаются лишь в двухсложных и мно-

госложных словах (мн. число на i с сильной ступенью чередования звуков, мн. число на a, на lai, lāi и др.).

Количественное взаимоотношение между типами мн. числа в категории односложных и многосложных имен свидетельствует о преимущественном положении последних: в эстонском языке это отношение выражено цифрами 5 : 7, в водском - I : 7, в финском - 3 : 4, в ижорском - 2 : 3, в карельском и ливском - 2 : 2, в вепском - I : 2.

ZU DEN PLURALSTÄMMEN IN DEN OSTSEEFINNISCHEN SPRACHEN
(VORWIEGEND IN EINSILBIGEN NOMINA)

Z u s a m m e n f a s s u n g

In der ostseefinnischen Grundsprache bildete sich ein i-Plural heraus, der schematisch folgenderweise dargestellt werden kann: (C)V₁V₂ + Kasusendung, z. B. lautete vom Substantiv *pü 'Baum' der Partitiv Pl. *pui-tä.

Das Pluralsuffix i ist in allen Sprachen in einsilbigen Nomina besser erhalten als in zwei- und dreisilbigen, doch ist es durchaus möglich, daß sich i als zweites Element eines Diphthongs verändert hat (vgl. finn. maissa ~ maessa 'in Ländern'). Für Pronomen sind verschiedene Sonderentwicklungen kennzeichnend, wo statt des Wortstammes der Nom. Sing. od. Pl. der Deklination zugrundeliegt (kar. nämä : nämil 'ihnen', weps. se : sīd'en 'ihrer'). In Personalpronomen sind neben *mei-, *tei-Stämmen auch alte *mejä-, *tejä-Ableitungen zu berücksichtigen (weps. teja-le 'ihnen') u. a.).

Von den jüngeren Pluraltypen werden in einsilbigen Nomina folgende unterschieden (s. auch Tabellen): 1) loi-, löi- Plural im Finnischen, Ižorischen und Karelischen (finn. voiloissa 'in (verschiedenen) Butter(arten)', 2) si- Plural im Finnischen und Estnischen (estn. koiZist 'von Motten'), 3) de- Plural im Estnischen und Livischen (estn. maades 'in Ländern'), 4) kontaminierter de- Plural im Estnischen (päi-dest 'von Köpfen'), 5) vom Genitiv hergeleiteter je- Plural Estnischen (puijest 'von Bäumen'). Die anderen jüngeren Pluraltypen (starkstufiger i- Plural, a- Plural, lai-, läi- Plural u. a.) sind nur in zwei- und mehrsilbigen Nomina vertreten.

Zahlmäßig fällt in den meisten Sprachen das Verhältnis zwischen den Pluraltypen der einsilbigen und der mehrsilbigen Nomina zugunsten der letzteren aus: im Estnischen 5 : 7, im Wotischen 1 : 7, im Finnischen 3 : 4, im Ižorischen 2 : 3, im Karelischen und Livischen 2 : 2, im Wepsischen 1 : 2.